

Asia: VN/2005/2020

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Lain soveltamisalan laajentaminen (1 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Hienoa, että mukaan otetaan kaikki esittävän taiteen muodot ja että lakia voidaan tältä osin myös soveltaa.

Lain tavoite (2 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Valtionosuuden tavoite (3 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Olisi tärkeää, että jos ja kun Taike arvioi valtionosuuden piiriin hakevia uusia toimijoita, samat kriteerit pätsivät myös jo vakiintuneisiin vos-toimijoihin. Lisäksi olis hyvä avata hakijoille, mitkä ne Taiken kriteerit ja arvosteluperusteet tulevat tarkkaan ottaen tulevat olemaan.

Meitä kiinnostaa myös tietää, käytetäänkö arvioissa vertaisarvioita vai tehdäänkö ne asiantuntijavalmisteluna

Valtionosuuden saamisen edellytykset (4 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Muutosehdotuksena teatterimme esittää, että pykälän 8 kohdassa mainittua monivuotista suunnitelmaa

tarkasteltaisiin vastaavilla kriteereillä kuin Taiteen edistämiskeskuksen harkinnanvaraisen toiminta-avustuksen hakijoiden toimintaa. Tämä lisäisi kentän toimijoiden ja kahden erillisen rahoitusinstrumentin

välistä tasa-arvoa ja olisi linjassa uudistuksen joustavuutta lisäävän tavoitteen kanssa. Jotta joustavuus ja

kahden eri rahoitusjärjestelmän välillä liikkuminen olisi mielekästä ja järkevää, tulisi toimintaa arvioida

vastaavilla kriteereillä kummassakin järjestelmässä.

Lisäksi yhtenäiset kriteerit vähentäisivät varsinkin harkinnanvaraisia avustuksia hakevien toimijoiden kokemaa huomattavaa epäoikeudenmukaisuuden kokemusta suhteessa valtiosuusjärjestelmän piirissä

oleviin toimijoihin ja heidän tämänhetkisen toimintansa olemattomaan arviointiin.

3 § Valtiosuuden tavoitteista puhutaan esittävän taiteen edistämisestä ”taiteellisista lähtökohdista”. Mitä tämä tarkoittaa käytännössä? On

nimittäin ristiriitaista, että 4 § valtiosuuden saamisen edellytyksissä ei kuitenkaan arvioida taiteellista toimintaa,

vaan edellytykset liittyvät yleisesti toiminnan säännöllisyyteen, ammattimaisuuteen ja talouteen.

Valtiosuuden myöntäminen toistaiseksi tai määräajaksi (5§)

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

Meidän mielestämme toistaiseksi voimassa olevat valtiosuudet tulisi muuttaa kuuden vuoden määräaikaiseksi kategoriaksi kuten edellinen

valtiosuusjärjestelmän uudistamista pohtinut työryhmä ehdotti. Näin uudistus olisi tas-arvoisempi.

Uudistuksen tavoitteena on ollut lisätä järjestelmän joustavuutta ja poistaa jähmeyttä, joka on leimannut

nykyjärjestelmää. Työryhmän ehdotuksessa on kirjattu auki että: ”On kuitenkin

todennäköistä, että uudessakin järjestelmässä valtiosuuden saajien vaihtuvuus olisi käytännössä

suhteellisen vähäistä ja erityisesti valtionosuuden piiriin toistaiseksi hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta

niin suuret muutokset ovat epätodennäköisiä, että toimintayksikkö jäisi kokonaan valtionosuuden ulkopuolelle.” (s. 24) Eli työryhmä siis jo omassa esityksessään tunnustaa, että uudistuksen tavoitteena ollut joustavuus ja

vaihtuvuuden lisääminen tuskin toteutuu. Vanhat esittävän taiteen vanhat VOS- toimijat siis esityksen mukaan

hyväksyttäisiin todennäköisesti uuden järjestelmän piiriin heti toistaiseksi (s. 33). Toimivat joutuvat siis epätasa-arvoiseen asemaan. Vaikuttaa siltä, että nykyisten VOS-toimijoiden järjestelmään uudelleen hakeminen ja kelpoisuuden arviointi on täysin näennäistä. Se on väärin!

Lisäksi se, että saman järjestelmän piirissä on 3-vuotisia määräaikaista rahoituspäätöksiä ja toistaiseksi

voimassa olevia rahoituspäätöksiä lisää myös epätasa-arvoa!

Valtionosuuden perusteeksi vahvistettavan henkilötyövuosien määrän määräytymisen perusteet (6 §)

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Korotetun valtionosuusprosentin määräytymisen perusteet (6 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Kolmas peruste, jolla korotettua valtionosuusprosenttia myönnettäisiin kulttuuripoliittisesta syystä, on

periaatteessa hyvä ja kannatettava. Vaikka lain perusteluissa mainitaan erityisesti tanssi- ja sirkustaide,

Teatterikeskus olettaa, että tällä perusteella voitaisiin tukea muutakin erityisesti vapaalla kentällä kehittynyttä toimintaa, kuten esitystaidetta, nykynukketeatteria, naamioteatteria, klovneriaa, soveltavaa

teatteria (esim.vankiteatteria) jne. Voisiko korettua prosenttia myöntää myös festivaalijärjestäjille, jotka järjestävät tapahtumia ja festivaaleja oman perustoimintansa ohella? Lisäksi esitämme, että tätä kulttuuripoliittista perustetta tulisi säännönmukaisesti

käyttää osaan niiden toimijoiden henkilötyövuosista, jotka nousevat uusina 3-vuotiselle rahoitukselle VOSjärjestelmän piiriin. Näillä vapaalta kentältä VOS-järjestelmään siirtyvillä toimijoilla on tilastollisesti huomattavasti pienemmät kunnalliset avustukset. Riittämättömien toiminta-avustusten ja niukan

kokonaistalouden takia toimijoiden mahdollisuudet ovat olleet heikkommat tehdä esimerkiksi laajoja markkinointipanostuksia lipunmyynnin ja muiden tulojen kasvattamiseksi. Ensimmäisiksi kolmeksi vuodeksi

myönnetty korotettu valtionosuusprosentti osaan henkilötyövuosista auttaisi vapaalta kentältä VOSjärjestelmään siirtyneitä toimijoita kasvattamaan omarahoitusosuuttaan ja kehittämään toimintaansa edelleen.

Perusteluissa mainitaan, että ministeriö päättäisi siitä, kuinka moneen henkilötyövuoteen korotettu valtionosuusprosentti kohdistuisi. Olisi kuitenkin hyvä selventää tässäkin asiassa ministeriön ja Taiken

antaman lausunnon välistä suhdetta. Nyt jää epäselväksi, voiko Taike lausunnossaan esittää toimijalle

korotettua valtionosuusprosenttia osaan henkilötyövuosista ja onko sillä painoarvoa ministeriön päätöksenteossa.

Olisi myös ensiarvoisen tärkeää, että ministeriö olisi VOS-järjestelmään liittyvissä päätöksissään mahdollisimman avoin ja päätösten perustelut olisivat läpinäkyviä. Varsinkin kustannusperusteiset päätösten

perusteet ja toisaalta kulttuuripoliittisten päätösten takana olevat linjaukset tulisi tuoda esille rahoituspäätösten yhteydessä.

Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden rahoitusasema (6§)

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Määräajoin laadittava toimintayksikön rahoitusta koskeva suunnitelma (7 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Hakeminen valtionosuuden piiriin (8 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Olisi kuitenkin tärkeä huolehtia siitä, että kahden eri rahoitusjärjestelmän hakuprosessit ja toiminnan arvioinnissa käytettävät kriteerit olisivat niin yhdenmukaisia, että toimijoille riittäisi käytännössä yhden hakemuksen tekeminen: jos uutta hakijaa ei hyväksyttäisi valtionosuuden piiriin, voisi Taike myöntää toiminta-avustuksen saman hakemuksen perusteella.

Määräajoin tehtävä valtionosuuden edellytysten täyttymisen arviointi (8 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

On lähtökohtaisesti erittäin hyvä, että toisin kuin nykyjärjestelmässä, kaikkia VOS-toimijoita arvioidaan

jatkossa määräajoin. Esitämme, että uudessa järjestelmässä ei tulisi olla toimijoita, joiden

asema on toistaiseksi voimassa oleva, vaan valtionosuuspäätösten tulisi olla 3- ja 6-vuotisia määräaikaisia

päätöksiä.

8 § momentit tuovat esille uuden järjestelmän lähtökohtaisen epätasa-arvon: määräaikaisen 3-vuotisen

päätöksen saaneet joutuvat hakemaan uudestaan järjestelmän piiriin (8 § ensimmäinen momentti), mutta

toistaiseksi voimassa olevien toimijoiden osalta ehdotetaan menettelyä, jossa ministeriö arvioisi erillisellä

arvioinnilla toimijoiden kelpoisuuden jatkaa toistaiseksi valtionosuuden piirissä. Vaikka perusteluissa

mainitaan, että toimijoiden tulisi toimittaa arviointia varten ministeriöön vastaavat tiedot kuin haettaessa

valtiosuuden piiriin, ollaan silti luomassa yhden järjestelmän sisään kahden eri kerroksen väkeä.

8 § hakuun ja arviointiin liittyvissä kysymyksissä kiteytyy se, että nykyisen kahtia jakautuneen rahoitusjärjestelmän lisäksi uuteen VOS-järjestelmään ollaan luomassa sisälle ylimääräistä väliporrasta.

Huolenamme on, että nykyiset VOS-toimijat siirretään suoraan toistaiseksi voimassa olevan valtiosuuden piiriin ilman että niiden toimintaa tai taiteellista laatua perusteellisesti arvioidaan. Tämän

lisäksi vapaalta kentältä voi nousta muutamia toimijoita 3-vuotisen määräaikaisen valtiosuuden piiriin,

mutta tulevien hakujen yhteydessä ainoa muutos ja uudistuksella tavoiteltu joustavuus tai vaihtuvuus

tapahtuukin vain vapaan kentän toimijoiden ja 3-vuotisten VOS-toimijoiden välillä. Tällöin uudistus ei tuo

kokonaisuudistusta nykytilanteeseen, vaan pelkästään uuden erilaisen avustusportaan järjestelmään.

Valtiosuusprosentit 37 ja 60 (rahoituslaki 22 §)

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Esittävien taiteiden yksikköhinnat (rahoituslaki 35 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Oopperalla kuuluisi olla sama yksikköhinta kuin muulla esittävällä taiteella.

MUUT KOMMENTIT JA HUOMIOT (ei pysty lisäämään alle) Koronasta huolimatta VOS-uudistusta pitää jatkaa ja varmistaa sille tarvittava lisärahoitus. Uudistuksessa myönnetty lisärahoitusta tarvitaan uusille VOS-toimijoille sekä myös harkinnanvaraiselle puolelle Taiken toiminta-avustuksiin,

koska tilanne on edelleen kestämätön. Hakemuksissa on otettava huomioon korona-tilanteen aiheuttamat taloudelliset vaikutukset ja sen, että kuntien avustukset ryhmille ovat suhteessa niin pieniä. Olisiko OKM:n mahdollista linjata myös toimintaehdotuksia kunnille, edes suositusten muodossa? Etenkin maakunnallisille toimijoille tämä olisi ensiarvoisen tärkeää. Kuntien pitäisi myös kantaa vastuunsa.

Meusel Angelika
Rakastajat Teatteriryhmän Kannatus ry